
Poudačka vo
hloupým Ivanoj a jeho
dvouch bratrech Semjonoj
Vojanským.

Lev Nikolajevič Tolstoj

■ ■

POUDAČKA VO HLOUPÝM
IVANOJ A JEHO DVOUCH
BRATRECH SEMJONOJ
VOJANSKÝM.

LEV NIKOLAJEVIČ TOLSTOJ

eknizky.sk

Poudačka vo hloupým Ivanoj a jeho dvouch bratrech Semjonoj Vojanským. by
Lev Nikolajevič Tolstoj is licensed under a Creative Commons
Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License, except where
otherwise noted.

Obsah

I.	I
II.	3
III.	5
IV.	7
V.	11
VI.	13
VII.	15
VIII.	17
IX.	19
X.	21
XI.	23
XII.	25

I.

V jennom cisařství bejvával bohatej sellák. Ten bohatej sellák měl tři syny: Semjona Vojanskýho, Tarasa Tlustýho a hloupýho Ivana, pak círu Malaňu, hluchoněmou, Šel Semjon Vojanskej na vojnu, cisaři sloužit, Taras Tlustej do města ke kupci vobchodovat, a hloupej Ivan s důčetem vostal doma sellačit, řbet napalovat. Vysloužil si Semjon Vojanskej vysoký důstojenství s velkým panstvím a vzal si šlechtickou círu. Plat byl velkej, a panství pořánný, ale přeci nemoh nic pořídít: co múž dostane, všecko pancká žena z rukávu vyklepe, porád žánný peníze. Přijel na panství pro vejnos. Správce poudá: „Není ch'čeho vzít: nemáme ani dobytka, ani nářadí – ani koně, ani krávy, ani hakoviště, ani brány, potřá všechno zavíst, potom to něco ponese.“ Šel k tátoj: Prej „ty seš bohatej, tatínku, ale mně's nedal nic. Dej mně třetinu, já si to na svý panství přestěhuju.“ Starej ale: „Tys mně do hospodářství nic nepřidal, proč pak bych ti dával třetinu? Ivanoj s důčetem to ublíží.“ Semjon na to: „Ale dyť je hloupej, a tá hluchoněmá, co pak potřebujou.“ Tak starej: „Až co Ivan řekne.“ A Ivan poudal: „No co, ať si veme!“ Vzal Semjon Vojanskej podíl ze žiunosti, přestěhoval na svý panství, zas vodtáh cisaři sloužit.

Uharobil i Taras Tlustej hromadu peněz, vzal si kupcovou, ale porád se mu zdálo málo, přijel k otci: „Dej mně můj podíl.“ Nechtěl starej ani Tarasoj dát: – „Ty's“, prej, „nám nic nepřidával, co je ve statku, to Ivan zahospodařil. Ani němu s holkou křiuda se nesmí stát.“ Ale Taras: „Nač pak mu je“, prej, „potřá, dyť je hloupej; ženit se nemůže, žánná si ho neveme, a nemá taky nic nepotřebuje. Dej' ně Ivane, polovic vobilí, já nářadí nechám a z dobytka jen řebce plesnivýho si vemu, na hakování se ti beztoho nehodí.“ Ivan se dal do smíchu: „No co“, prej, já půjdu zapřahať.“ Dali i Tarasoj podíl. Vodvez Taras vobilí do města, vodved plesnivýho řebce, a Ivan vostal s jennou starou kobyloju jako dřívě sellačit, otce s mateří živiť.

II.

Zamerzalo starýho ďábla, že bratří nepovadili se při dělení, ale rozešli se v dobrotě. Křik na tři čértata.

„Tak řku, koukejte, tři bratří ,sou, Semjon Vojanskej, Taras Tlustej a hloupej Ivan. Měli by se porvat, ale v míru žijou, hezky spolu vycházej. Hloupej ,ně všechno zmachlal. ,Děte vý tří, do tech třech se pusťte a zpracujte je tak, aby jeden druhýmu voči vyrazil. Dokážete to?“

„Dokážem“, prej.

„Jak pak to vyvedete?“

„Ale tak’le to vyvedem: nejdřiu je přivedem na mizinu, aby neměli co do huby a potom seženem dohromady, voni už se daj’ do sebe.“

„No dobře, vidím že ,ste vypráskaní. Marš! a nevracejte se ke mně, pokud je všechny nespakostíte, nebo z vás třech kůži s’lísknu.“

Šli čertičkové pospolu do močáru, kumfovali, jak se díla chopit; hádali se, hádali – každěj by rád lehčí oukol si vynutil, konečně se usnukli losovat, co kerýmu připanne. Ale dyž někdo dřiu než vostatní oukol dodělá, aby přišel vostatním pomoct. Losovali čertičkové a dali si lhůtu, hdy zas v močáru se setkat, vyzvědit, kdo dodál a kerýmu jít na pomoc.

Lhůta dopalla, a sešli se, jak si umluvili, čertičkové v močáře. Vykládaj, jak u koho věci. Vypravuje první čertíně – vod Semjona Vojanskýho. „Můj oukol“, prej, „se daří. Zejtra můj Semjon k tátoj přijde.“ Kamarádi se ho ptaj’: „Jak paks’ to proved?“

Nejdřiu“, prej, „náramnou bojounost na Semjona sem hodil, připověděl svýmu cisaři celej svět vybojovat; cisař ustanovil ho nejvyšším generálem a poslal do vojny s indyckým cisařem. Srazili se spolu. Ale já v noci Semjonovému vojsku všechen prach podmočil, pak přešel k indyckému cisaři, ze slámy vojáků ,sem nadál k nepřehlídnutí. Uvidáli Semjonovi lidi, jak na ně ze všech stran vojáci, co ze slámy byli, táhnou – dostali víter. Semjon poručil páliť, flinty a kanony nespouštěj. Zděsili se Semjonovi vojáci a utíkali, jen se nad nima koptilo. Indyckej cisař je pobil. Semjon si uříz vostudu – vzali mu panství a zejtra hollaj popravít. Eště

jen deň mám bažiť: zbejvá ze žaláře ho pustit, aby moh domů utýct. Zejtra dodělám, tak povězte, komu z vás dvouch na pomoc přijít?“

Vypravuje druhej čertišek, vod Tarasa, vo svým řízení: „Mně, prej, pomahat neni potřá, můj oukol taky se poved, přes tejdeň Taras nepřederží.“ Nejdřiu sem mu nechal voplasknout břich a závistí ,sem ho naplnil. Taková závist na cizí majetek Tarasa vopanovala, že, jak jen něco zhlídne, už se mu to chce koupit. Nakoupil toho hrůzu za všechny svý peníze a porád eště kupuje. Tejdě konečně začal na dluh kupovat. Nabral si už mnoho na kerk a zachrul se tak, že nevyvákne. Ten tejdeň platební lhůty dopannou, ale já ze všeho zboží jeho hnoje nadělám, – nevypořádá se a přije k otcí.“

Ptaj se eště třetího čertička, vod Ivana: „A jak pak to dopallo tobě?“

„Ale co, prej, můj oukol se nevede. Naplil ,sem mu nejdřiu do čbánu s kvasem, aby ho břich rozbolal, šel na jeho pole, uhlomozil hlínu jako kámen, aby to nezmoh. Myslel ,sem, že nezhakuje, ale von, hlupák, přijel s hakovištěm, začal dřít. Heká se břichem, ale přeci hakuje. Rozdertil jsem mu jenno hakoviště, jel domů, přepřáh druhý, novej běhounek přidál a zas se dal do hakování; zalez ,sem do země, deržal za radlici, neuderžíš nic – zalíhá na hakoviště, a rallice vostrá: pořezal mně vobě ruce. Skoro všechno dohakoval, jen jeden záhon zůstal. Přidte, prej, hoši, pomoct, jak toho jennoho nezmůžem, všechno naše bellovaní je daremný. Jestli Hloupej zbude a bude hospodařit, voni cuckotu mít nebudou, bude živit voba bratry.“

Připověděl čertiček vod Semjona nazejtřek přijít na pomoc, a rozešli se na tom čerťata.

III.

Zhakoval Ivan celej ouhor, jen jeden záhon zbejval. Přijel dohakovávat. Bolí ho břich, ale hakovat potrá. Přehodil řemeny, vobrátil hakoviště a jel hakovat.

Votočil se jennou, jel zpátky – jakoby za kořen uvízlo, nechce pustit. Ale to čertině nohama vokolo klíče zabralo – táhne. „To je diuný!“ myslí si Ivan. „Kořeny tady nebejvaly, a kořen!“ Šláh do brázdy, vochmatal, – měkký. Chytil něco, vytáh: černý jako kořen, ale na kořenu něco se hejbe. Heled: čertě živý. „Heč ty, vostudo jenna!“ Ivan se rozpřáh, chtěl s ním vo zem smejknout, ale zapískalo čertě. „Nebí mě“, prej, já ti každý přání vypelním.“

„Co pak mně vypelníš?“

„Řekni si jen, co chceš.“

Poderbal se Ivan. „Břich“, prej, „mě bolí, pomoct dovedeš?“

„Dovedu.“

„No, pomoz!“

Čertině se sehnulo do brázdy, hrabalo, hrabalo pazourama, vytáhlo kořínek trojáček, podalo mu.

„Tuhle“, prej, „kdo spoutne jeden kořínek, každá nemoc přejde.“ Vzal Ivan, rozterh kořínky, jeden spout. Hned boleni přestalo.

Prosil stoznu čertíček: „Pust“, prej, „mě tejdko, propannu se do země, víckrát nepřidu.“

„No co“, prej, „Pánbu s tebou!“ A jak se zminil vo Bohu, klouhlo čertině do země, jako kámen do vody, jen díra vostala. Ivan zasterčil zbylý dva kořínky do čepice a doterhoval. Dohakoval záhon do konce, vobrátil hak a jel domů. Vypřáh, přišel do senice, tam nejstarší brater, Semjon Vojanskej, sedí se ženou, večerí. Vodebrali mu panství, jen jen že uplách' z vězení a přiběh k otci.

Uhlídal Semjon Ivana, poudá: „Já k tobě přijel: Živ ,ně se ženou, až nový místo se nachomejtne“.

„No co“, prej, „vostaňte si“.

Ivan chtěl sennouť na lavici: nezalibil se paničce zápach z Ivana, prála mužoj: Nemůžu se smrallavým sellákem pohromadě večereť.

Semjon teda poudá: „Má pani říká, že vod tebe vošklivě táhne, abys se najed v síni.“

„No co“, prej, „mám tak jako tak noční polehnani – kobylu pást.“

Vzal chleba, plandu, a jel na noční pasení.

IV.

Doterh' oukol tu noc čertiček vod Semjona a přišel, jak si událi, Ivanova čertička hledat, pomahat mu Hloupýho pokoušet. Přišel na dery, hledal kamaráda, hledal, – není nihde, jen díru našel. „No“, poudá si, „jistě s bratříčkem to nekale vypallo, potrá za něj nastoupit. Pole je zhakovaný, musím Hloupýho při sečení dostat“.

Šel na luka, srazil na Ivanovu louku vodu; podehnalo trávu blátem.

Vrátil se s rozedněním Ivan z noční pastvy, naklepal kůsu, šel louku síct. Přišel, začal síct,; rozpráhne se jennou, podruhý – vostrý pryč, kůsa nebere, brousit potrá.

Knihloval Ivan, knihloval, „ne, prej, půjdu domů, klepallo přinesu a bochnik chleba. Dybych tejdeň měl bahlovať, nepolevím, dokad nevyseču.“ Čertiček to slyšal, pomyslel si: „Mercha, tenhle hlupec, nedostaneš ho! Potrá na to s jinou špetkou“.

Ivan přišel, naklepal kůsu, dal se do sečení. Čertiček zalez do trávy, začal kůsu za pátu chytat, špičkou do země sterhovat. Těžko bylo Ivanoj, ale trávu vysík, jen rádek na bahně zbejval. Čertiček zalez do bahna, myslí si: „Ať už si tlápy přeřežu, nenechám ho dosíct“. Ivan zašel na mokřad; tráva, jak je vidět, neni hustá, ale kůsu přeci utáhnout nemůže. Dopálil se, začal se vši síly tírovat: čertě ucufovalo, nestačilo uskakovat, vidí – věc nekalá – uvízlo za vocas. Ivan se rozpráh, utal čertěti půl voháňky.

Dosík louku, poručil holce hrabať, a sám šel žito síct.

Vyšel s vovesnicí, ale kusý čertě už tam, zmáchalo žito tak, že na rožně nejde. Ivan se vrátil, vzal zubák a dal se do žnutí.

Vyžal všechno žito. „No tejdě“, prej, „eště na voves!“ Kusý čertě to zaslechlo, troštuje se: „Na žitě sem tě nedostal, tak na vovse dostanu, počkej jen ráno!“ Přiběhlo ráno na vovsiště, voves už leží. Ivan ho v noci posík, aby se tak nesypal. Čertiček se dozral: „Pořezal“, prej, „mě a pokoruncoval hlupák. Ani na vojně takovou bídu sem nevidal. Nespí, zatracenej, nepostačíš mu! Půjdu tejdě do mandelů, prohnojím mu všechny“.

Šel do stohů, zalez mezi snopy, začal z nich dělat hnůj; spařil se, sám se úřál a sedřím.

Ivan zapřáh kobyly a jel s důčetěm vozit. Přijel ke stohu, skládal na vůz, dva snopy nabral, – zrovna čertičkoj za zády, zvih a ,hele: na podáukách čértě živý a krom toho s půlvocasem, třepe se, zpíná se, chce skočit dólu.

„Heč! ty, prej, nekaloto jenna! Zas seš tady?“

„Já ,sem jinej, tamten byl můj brater. Já zas u tvýho bratra, Semjona byl.“

„No buď si, jakej chceš, zrouna to se stane taky tobě“. Chtěl s ním vo žebřinu klípnout, ale čertiček prosil:

„Pust mě, víckrát nepřídu, za to ti, co chceš vypelním“.

„A co pak dovedeš?“

„I umím, z čeho chceš, vojáků nadělat“.

„A co s nima?“

„Dělej s nima co chceš, všechno uměj“.

„Písně zpívat taky?“

„Taky“.

„No co, teda udělej“.

Čértě prálo: „Vem tuhle žitnej snop, uhod' zadkem snopu vo zem a řekni jen:

Velí sluha můj:
ne co snop tu stůj,
ale stýbel v tobě kolik,
vojáků buď taky tolik!

Vzal Ivan snop, uhodil vo zem a řek, jak čertiček poručil. Snop se hned rozskočil, vojáci se vobjevili, a napřed bubeník a trubač muzicírujou. Ivan se dal do smíchu.

„Heč“, prej, „to je švanda! Tohlečky je hezký – děukám pro lekraci“.

„No“, poudá čertině, „tejdě mě pust“. „Ne, tohle ze slámy budu dělat, tak'le daremně zemi kahoniť. Nauč, jak z toho zas nazpátek udělat snop. Já ho vymlátím.“

Čértě teda poudá: „Řekni: vojáků zde kolik, stýbel budiž taky tolik, velí sluha můj, snop tu zase stůj!“ Ivan to řek po něm, a byl ze všeho snop. Čertině prosilo stoznu:

„Pust mě tejdě“.

POUDAČKA VO HLOUPÝM IVANOJ A JEHO DVOUCH BRATRECH SEMJONOJ

„No co!“ Zakles ho za žebřinu, přideržal rukou, smek s podávek. „S Bohem!“ prej; ale jak pomenoval Boha, mňouklo čertě do země, jako kámen do vody, jen díra vstala.

Ivan přijel domů, ale tam taky druhej brater, Taras, se ženou sedí, večerí. Neschejtil se Taras Tlustej, utek před dluhy a přitáh k otci. Když vidál Ivana: „No, řku, Ivane, tejdě sem pangrot, žiu nás se ženou“.

„No co“, prej, „budte si“. Slík bundák, sed si ke stolu.

Ale kupcová poudá: „Já s hloupým jíst nemůžu, smerdí potem“.

Taras teda: „Smerdíš, Ivane, ,di jíst do síně“.

„No co“, prej, vzal chleba, šel ven. „Už“, prej, „taky je noční polehnaní – kobyly pást“.

V.

Udál „palla“ tu noc i vod Tarasa čértiček, přišel po umluvě bratrům pomoct, hloupýho Ivana dostať. Přišel na pole, hledal hledal kamarády, ,sou pryč, jen díru našel, vodebral se na luka, v bahně vocas napad, a na říšti eště jennu díru. „No“, myslí si, „to už na hochy nákej šerát přišel, musím za ně nastoupit, do Hloupýho se nasadit“.

Šel Ivana hledať. Ale Ivan už nechal pole, v háji dříví poráží.

Bylo chlapům pohromadě těsno, poručili Hloupýmu na baráky háj porážet, nový stauby roubit.

Čértě přilítlo do háje, zalezlo mezi směty, začalo Ivanoj kazit porážení dříví. Ivan podsekal strom, jak se patří, aby na prázny místo upad, – táhne, – strom se uhnul šikou, svalil se, kam neměl, za verchy uváz. Ivan vysekal směty, uhejbal, – s hroznou cuckotou strom zvrátil. Zvracel druhej – zas tak. Škertil, škertil, s nesnázi ho dostal. Dal se do třetího, – zas to. Chtěl s půlstouku klad porazit, ale ani deset nedokázal, a noc už na kerku. Sebralo ho to. Pára se z něj valí, zrouna jako mha se táhne hájem, – pořád nechce polevit. Podsekal eště strom, ale seklo ho v kříži tak, že nemoh' dál; zaťal sekyru a sed si vodpočnouť. Čértině slyšalo, že Ivan stich', zaradovalo se. Myslí si: „No, dopalla mu síla, přestává; voddechnu tejd' i já“; selo vobkročmo na smět a raduje se. Ale Ivan vstal, vyšklub sekyru, rozpráh se, a jak švih' z druhý strany, najennou strom zaprašťel, poručil se. Čértě se v čas nezpamatovalo, nepospíšilo si nohy uklidit, smět se zlámal a přiskříp ho za tlápu. Ivan klestil – hele! čértině živý. Podivil se „Heč ty, vohavo jenna! Už seš tu zas.“

„Já, prej, jinej. Byl ,sem u tvýho bratra Tarasa“.

„No, ať seš jakej seš, i tobě se zrouna tak stane“. Rozpráh se sekyrou, chtěl ho ušima benknouť.

Čértiček se dal do prošení. „Neper mě, udělám ti, co chceš“.

„A co pak dovedeš?“

„Ale umím peněz, co si přeješ, nadělať“.

„No co, nadělej“. Čértě ho naučilo.

„Naber listů z toho'le dubu a pomni je v rukouch. Zlato na zem padat bude“.

Ivan nabral listů, pomnul – zlato se sypalo.

„Tohlečky“, prej, „je hezký, něhdy na pobytích dětem pro párání“.

„Tak mě pust“, poudá čertiček. „No co!“ Chytil Ivan smět, vysvobodil čértě. „S Bohem“, prej; a jak se zminil vo Bohu, pšíclo čértě do země, jako kámen do vody, jen díra vostala.

VI.

Clapi si postavili chalupy a zůstávali každéj z'lášt. Ivan dodál práci na poli, piva navařil a pozval bratry na veselí. Nepřišli chlapi k Ivanoj: „Co pak ,sme“, prej, „eště nevidali selský posvícení?“

Ivan pohostil hospodáře, ženský, a sám popil, nachmelil se a šel na náves mezi tanečnický. Přišel k tanečnickům, poručil ženskej, aby vo něm zpívaly.

„Já“, prej, „vám dám, co ,ste jakživý nevidaly“. Ženský se daly do ráhlou a složily vo něm písničku. Přezpívaly a poudaj:

„No tak nám to dej!“

„Hned, prej, přinesu.“ Vzal rozsiuku, česal do háje. Ženský se smějou: „hloupej, hloupej!“ Zapomněly už na něj. Hele: Ivan letí zpátky, nese něčeho plnou rozsiuku.

„Mám vás podělit?“

„Poděl!“

Nabral herst zlata, hodil jim. Tatičku nebeskej! Ženský letaly sbírat; vysypali se mužští, jeden druhýmu rvou, derou. Jennu bábu diu na místě neumačkali! Ivan se směje. „I vy blázni, proč pak ,ste babičku pomačkali. Netlačte se, dyť vám dám eště.“ Rozsejval eště. Lidi se schernuli – rozházel celou rozsiuku. Eště chtěli. Ale Ivan poudá: „Konec. Podruhý vám eště dám. Tejdě tancujte a zpívejte!“

Daly se ženský do zpěvu.

„Neumíte, prej, hezký písničky.“

„Jaký pak lepší!“

„Jen počkejte, ,šak vám ukázu hned.“ Šel do stodoly, vytáh snop, vohlátil, postavil na zadek, – uhodil. „No“, prej, „udělej sluho můj, snop tady nestůj, každý stýbýlko – voják.“ Snop se rozestoup, vyhernuli se vojáci, zazněly bubny, trubky. Ivan poručil vojákům zpívat, – vytáh s nima na náves. Lidi se túze divili. Když vojáci zazpívali, zaved je Ivan zpátky do stodoly, ale nepustil za sebou žánnýho, udál z vojáků zasej snop, hodil na kůpu. Šel domů a leh si do maštele.

VII.

Zvědál ráno vo tech věcech nejstarší brater, Semjon Vojanskej, – přišel k Ivanoj.

„Řekni mně, vodkuds vojáky přived a kam vodved?“

„Ale, nač pak je ti potřá?“

„Tak! nač?! S vojákama se všechno dokáže. Může se dobejt cisařství.“

Ivan se podivil. „No co paks' už dámno necek? Já ti jich, co chceš, nadělám. Podara, že sme s dúčetem namlátili mnoho!“ Ved bratra do stodoly a poudá: „Koukej, já je budu dělat, ale vodváděj je pryč, protože dyby se nim mělo dávat jíst, za jeden deň celou vesnici vyžerou.“ Semjon připověděl vojáky vodvist, a Ivan je dál. Uhodí vo mlat snopem – kumpanije: uhodí druhým – druhá; nařezal jich tolik, že celý pole zakrosňali.

„Budeš jich mít dost?“

Semjon byl rád: „řku, budu. Pozdrau tě Pámbu, Ivane!“

„To to! Budeš-li potřebovat eště, přid', nadělám eště. Slámy tejdě je dost.“

Semjon zakomandoval hnedka vojsko, zatočil, jak se patří a šel bojovat.

Jen vodtáh, h malým drobku tu byl Taras – taky se dozvědál včerejší příhody, – prosil bratra: „Řekni mně, vodkuď dukáty bereš. Kdybych já měl takový peníze, já bych k nim peníze z celýho světa přizejskal.“

Ivan se divil. „No, tos měl dámno mně říct! Namnu ti jich, co chceš.“

Brater byl rád: „Dej mně asi tři rozsiuky.“

„No co,“ prej, „půjdem do háje, ale zapřáhni koně, neuneses.“

Jeli do háje, Ivan dal se do mnutí dubovejch listů. Namnul honnou kůpu.

„Dost?“

Zaradoval se Taras: „Dost! Pámbu ti naděl, Ivane!“

„To to!“ prej. „Když bude potřá – přid', já eště namnu. Listů je eště mnoho.“ Taras Tlustej naložil peněz pelnej vůz a jel vobchod víst.

Sešli se chlapi a řekli si, vodkud' Semjonovi vojáci i Tarasovy peníze pocházej.

Semjon k bratroj: „Cisařství ,sem si vybojoval, a je hezký živobytí, jenže nemám dost peněz na živění vojáků“.

A Taras: „Peněz hromadu sem naschromáždil, jen to je chyba: nemá kdo hlídat.“

Semjon teda: „Půjdem“, prej, „k bratroj, poručím mu ještě nadělat vojáků: dám ti tvý peníze hlídat, ty zas mu poruč peněz namnout, aby bylo čím vojáky živit.“ Jeli k Ivanoj.

Semjon poudá: „Mám málo vojáků, bratříčku, nadělej mně jich ještě, asi dva stohy přidělej.“

Ivan zakroutil hlavou: „Marná věc, víc jich už dělat nebudu.“

„Ale jak pak to? připověděls mně!“

„Připověděl, ale nespelním.“ „A proč pak to, ty hloupej?“ „Inu proto, že tví vojáci člověka zabili. Nedám nic.“ A vopravdu se zatverdil, nenadál už vojáků.

Taras taky říkal Ivanoj vo dukáty. Ivan zakroutil hlavou: „Marná věc, už nebude žádný mnutí!“

„Jak pak to – slíbils“.

„Slíbil, ale už nenadělám!“

„Tak proč pak, hlupáku, nechčeš?“ „I proto, že tvý dukáty Míchalce vzaly krávu.“

„Jak pak vzaly?“ „No vzaly. Míchalka měla krávu, děti mlíko jelly, ale nedáuno přišly ke mně pro mlíko. Já se ptám: Hde máte svou krávu? Prej: Tarasa Tlustýho správce přijel, mamince tři zlatý peníze dal, a vona mu za to dala krávu, nemáme tejdě co jíst. Myslel ,sem, že se zlatejma kulátky se chceš párat, a tys vzal chase krávu.“ Upik si hloupej, už nedal nic. Tak bratří vodjeli.

Vodjeli a zpytovali, jak svý potřebě vypomoct. Semjon poudá: „Uděláme to tak'le: Dej mně peníze na zdravu vojákům, já ti zas dám půl cisařství s vojákama, aby ti peníze hlídali.“ Taras byl svolnej. – Rozdělili se bratří, stali se voba cisaři a voba – bohatí.

VIII.

Ivan doma žil, otce s mateří živil, s němou holkou na poli pracoval.

Stalo se jennou – rozstonal se mu starej hlídací pes, zprašivěl, dodělával, Ivan ho litoval, řek holce vo chleba, dal do čepice, přines psojm hodil mu to. Ale čepice byla proteržená, a vytáh se s chlebem jeden kořínek. Sežral ho s chlebem starej pes. A sotva ho spout, vyskočil, začal kňučet a štekat, vocasem zamával – zkřátal se. Vidali to táta a máma, divili se. „Čím paks' uzdravil psa?“

Měl sem dva kořínky, proti každý nemoci lík, tak, tervám, jeden sněd.

Přihodilo se toho času, že se rozstнала cisaři círa, i rozhlásil cisař po všech městech a vesnicích: kdo ji uzdraví, že ho túze vodmění, a jesli je svobodnej, že mu dá i círu za ženu. Vohlásili též v Ivanově vesnici.

Táta s mámou křikli na Ivana: „Slyšels, co cisař voznamuje? Poudals, že máš kořínek, jed', vyhoj cisaři círu. Nadosmertí štasnej budeš.“

„No co“, prej. Vypravil se na cestu. Dali mu nový šaty. Vyjde Ivan na násep, vidí: Žebračka chromá na ruku tam stojí.

„Slyšala sem, že pomáháš. Zahoj mně ruku, ani vobout se sama nemůžu.“ Ivan na to: „No co!“ Vytáh kořínek, dal žebračce, aby spoutla, Spoutla a hned se uzdravila, začala rukou klátit. Vyšli táta s mámou, Ivana k cisaři doprovodit, slyšali, že Ivan poslední kořínek dal, a není čím princeznu uzdravit, hubovali ho.

Nad žebračkou ses prej slitoval, a princezny ti lito není. Ivan litoval i princeznu. Zapřáh koně, hodil slámy do truhly a vylez na vůz.

„Ale kam pak, blázne?“

„Cisařovu círu uzdravit.“

„Dyt' ale nemáš čím.“

„No co“, prej, a popohnal koně.

Přijel na cisařskej dvůr a sotva na schody vylez, – princezna se uzdravila.

Cisař měl velkou radost, poručil předvíst Ivana. Dal mu roucho, vystrojil ho. Budeš, prej, mým zitou.

„No co“, prej. Vzal si princeznu. Ale cisař berzo umřel. Ivan se stal cisařem. Tak byli cisaři všichni tři bratři.

IX.

Žili tři bratři, panovali.

Nejstaršímu bratroj Semjonoj vedlo se dobře. Vodved se svejma slaměnejma vojákama nový vojáky. A všechny vycvčil.

Taras Tlustej se měl taky túze hezky. Svý peníze, co dostal vod Ivana, neubažil, eště notnej přírůstek k nim zbyčil. Peníze měl skovaný v souškách, a z národa peníze teržil. Za peníze mu všechno přinášej a pracovat ,dou, protože každej peníze potřebuje.

Ani hloupej Ivan nebyl špatně žiu. Jak pochoval tchána, slík cisařský roucho, dal ženě do truhly skovat, zas voblík konopnou košili a kalhoty, vobul z lejčí natáh a dal se do práce. „Stejská se mně“, poudá, „břich začal růst, ani chut k jídlu, ani spaní není.“ Přivez rodiče i dŕúče němý a zas se pustil do práce.

Uznali všichni – že Ivan je hloupej. Žena mu poudá: „Vo tobě rozhlašujou, že seš hloupej.“

„No co“, prej.

Ivanova žena rozvažovala, rozvažovala a taky zhloupěla. „Co pak mám“, prej, „naproti múži jednat! Kam jehla, tam nit“; slíkla cisařský roucho, uložila do truhly, šla k němý učít se dělat. Naučila se, pomahala múžoj.

Tu vodešli z Ivanova cisařství všichni chytří, vostali jen hloupí. Žili – pracovali, živili sebe a dobrý lidi.

X.

Čekal, čekal starej dábel na zprávy vod čértat, jak tři bratry dostali, – zprávy žánny. Šel sám vyzvídat, hledal, hledal, nikde je nenašel, – jen tři díry. „No -, poudá si, „už jistě je nepřemohli, musím sám bahlovať“.

Šel hledat, ale bratří už na starejch místech nebyli. Našel každýho v jiným cisařství. Všichni tři – panujou. To ho dopálilo. „No“, prej, „tejd' ale já sám je vemu do parády!“

Vypravil se nejdříve k cisaři Semjonoj. Nešel ve svý podobě, přeměnil se na jenerála – k Semjonoj přijel. „Cisaři Semjone, slyšal sem, že hrozně přeješ vojně, a já na ty věci sem vejborně hnanej, chci ti posloužit.“ Cisař Semjon ho zkoušel, vidí: člověk průmyselnej, – vzal ho do služby.

Novej jenerál začal cisaře učit, jak silný vojsko schromáždit.

„Flinty a kanony nový zaříd. Já ti takový flinty zavedu, že budou najennou po stu kulkách házet, jako dyž se sype hrách. A kanony takový, že voheň budou cherlit. Ať je to člověk, kůň anebo zeď, všechno spálej.“

Cisař Semjon poslech jenerála novýho, poručil šmahem všechnu mužskou chasu na vojnu vodvádět a hned zařídil novou zbroj: nadál flint a kusů novejch a zrouna na sousedního cisaře táh. Jak mu naproti vojsko vytáhlo, poručil svej vojákům spustit do něj palbu kulek a vohně. V tý minutě voheň smet' půl vojska, Sousední cisař se zděsil, vzdal se a svý cisařství vovedvzdal. Cisař Semjon se zaradoval. – Tejdě prej přemůžu indyckýho cisaře. Jenom že indyckej cisař zvěděl všecko vo cisaři Semjonoj, všechny jeho vynálezy si taky pořídil a eště přídil svý. Nejen že mužskou chasu vodváděl, – i všechny ženský svobonný vzal na vojnu a měl vojska eště víc než cisař Semjon, ručnice i děla jako von, ale krom toho vyzkoumal ve vzduchu lítat a schůry terhací pumy házet.

Cisař Semjon táh s vojskem na indyckého, smejšlel jako tamtoho přemoct, ale palla kůsa na kámen: indyckej nenechal Semjonovo vojsko ani vystřelit, – poslal ženský schůry na ně terhací pumy házet. Ženský začaly Semjonovo vojsko, jako práškem na šváby, kranátama posejpat. Všechno Semjonovo vojsko se rozperchlo, a cisař Semjon zůstal

samojedinej. Indyckej cisař vopanoval jeho cisařství, a Semjon pelil, kam voči velly.

Spracoval toho bratra starej dáběl a šel k cisaři Tarasoj, Udál se kupcem a usadil se v Tarasově cisařství, zaved si vobchod, začal penížky do světa pouštět. Za každou věc draho platil, proto všechen lid hnál se k němu – vydělat si peníze. Peněz tolik naderžalo se mezi lidma, že všechny dluhy zaplatili a v čas všechny daně vodváděli. Taras se zaradoval. „Sláva!“ povídá si, „tomu kupci, tejd' mně teprv peněz přibude, živobytí eště se polepší.“ Začal Taras novej zámek stavět: voznámil lidem, aby mu vozili dříví a kámen a chodili na práci, draho za všechno slíbil platit. Myslel, že jako dřív za ty peníze lidi se pohernou k němu pracovat. Panečku! všechno dříví a kámen stěhujou ke kupci a všechen pracouní lid k němu se valí. Taras má peněz mnoho, kupec ale eště víc, přepantošil ho. Tarasů zámek uváz, nestaví se. Taras měl taky začatou zahradu. Nastal podzim, vohlašuje, aby lidi mu šli zahradu vysažovat – nejde žánnej, – všechen lid kupci kope rymnik. Přišla zejma; hollal Taras kožešin sobolích koupit na novej kožich, posílá splašit; přijde posel, vyřizuje: „hde pak soboliny! všechny kůže kupec dostal, přetáh cenu a koberců z nich nadál. Taras potřeboval řebce řídit, poslal pro ně, – poslové se vrátěj: „všechny nejlepší řebce má kupec, vozej mu vodu do rymnika.“

Všechno se Tarasoj zarazilo, nic mu nechtěj dělat, všechno pracujou kupci, němu jen kupcovy peníze nesou.

Tolik peněz se mu nahernulo, že neni kam skládat, ale živobytí nekalý nastalo. Přestal už podnikat, jen co by se nák přetlouk, ale ani to nejde. Všude bída. Už i kuchaři, kočí a sloužící přebíhaj ke kupci. I jídla už se nedostává. De na terh něco koupit, nic není, kupec skoupil všecko, němu jen peníze nosej.

Dopálil se Taras a vypověděl kupce za hranice, ale kupec u samejch hranic se zahnízdil: porád za kupcovy penížky vod něj táhnou všechno ke kupci. Hrozná cuckota u cisaře; celý dně nejí, a eště se proneslo, jak se kupec tasá, že samotnýho Tarasa chce koupit. Zoufalství se ho chytalo, nevědál, kudy kam.

Přijíždí k němu Semjon Vojanskej: „Zachraň mě: indyckej cisař mě přemoh“ Ale Taras už sám doklemtává.

„Já“, prej, „sám už dva dny nejed“.

XI.

Spracoval starej ďábel voba bratry a šel k Ivanoj. Udál se jenerálem a naváděl Ivana, aby si zařídil vojsko. „Cisaři“, prej, „ani se nesluší bejt bez vojska. Jen mně dovol, vodvedu z tvýho lidu vojáky a vojsko zavedu.“

Ivan ho vyposlech. „No co“, prej, „zaved, – ale písne je nauč zpívat veselý, já to mám rád.“

Starej ďábel chodil po Ivanově cisařství, vojáků, co chtěl, vodvádět poroučel, aby všichni šli dát se holiť, každej láheu kořauky a červenou čepici že dostane.

Hloupí se smáli. „Kořauky“, prej, „máme, co chcem, sami si pálíme, a čepice nám ženy jakýkoliv, i strakatý ušijou, a třá se třepením.“

Žánnej se nedostavoval. Starej ďábel přide k Ivanoj: „Tví hloupí nechtěj po dobrým jít, musí se honit po zlým.“

„No co“, prej, „žeň po zlým.“ Starej ďábel voznámil, aby šli všichni hloupí na vojnu, kdo nepůjde, toho že Ivan smertí potrestá.

Hloupí přišli k jeneráloj se ptát: „Poudáš, že dyž na vojnu nepůjdem, cisař nás na smert vydá, ale neříkáš, co s náma na vojně se bude díť. Prej i vojáky zabijej!“

„Ano, taky se to stává.“

Slyšali to hloupí, neposlechli.

„Nepůjdem“, prej. „Už rači ať nás doma zabijou. Smert nás jako tak nemine.“

„Hlupáci ,ste, hlupáci“, poudá starej ďábel. „Vojáka zabijou – nezabijou, ale nepůjdete-li, Ivan jistotně vás dá vodpravit.“

Hloupí se zamyslili, šli k Ivanoj se voptat: „Přišel sem jenerál, poroučí nám všem jít na vojnu. Půjdete-li prej, na vojnu, tak vás zabijou nezabijou, ale jesli né, cisař Ivan jistě vás dá zabit. Je to prauda?“

Ivan se dal do smíchu.

„Jak pak“, prej, „já sám vás dám zabit? Dybych nebyl hloupej, vyložil bych vám to, ale takle ani sám nevím jak.“

„Tak teda nepůjdem.“

„No co, nechodte.“

Starej dábel vodtáh, vidí, že jeho sadba nezchází; vodebral se k tarakánskému cisaři, zalichotil se.

„Vypovězme válku na přemožení cisaře Ivana. Nemá, to se ví, peněz, ale dobytka, vobilí a všelikýho majetku hojnost.“

Cisař tarakánskej vypovědal válku: sebral vojsko hrozný, ručnice a děla nabil, vytáh na hranice, přecházel do cisařství Ivanova.

Přišli k Ivanoj a vohlašujou: „Cisař tarakánskej na nás s vojskem táhne.“

„No co“, prej, „ať táhne.“

Tarakánskej cisař přešel s vojskem hranice, poslal stráže hledat vojsko Ivanovo. Hledali, hledali – vojsko žánný. Čekat teda, vyčkat – neokáže se něhde! Ani zminka ve vojště, neni s kem bojovat. Tarakánskej cisař poslal vobsadit vesnice. Vojáci přišli do jenny vesnice – vyběhli hloupí mužští i ženský, koukaj na ně, divěj se. Vojáci nim brali chleba a dobytek, hloupí všechno dávaj a žánnej se nebrání. Vojáci šli do druhý vsi, porád jenno. Táhli deň, druhej, zrouna stejný: všechno dávaj po dobrým, nikdo se nebrání, a zvou přijít s níma vostávat. „Dyž vám, dobří lidé“, prej, „na vaší straně voškliivě se vede, přistěhujte se k nám.“ Pochodili, pochodili vojáci – neni vojska, lid tam živí se i blížnim jíst dává, nebrání se a zve přijít k nim.

Zastesklo se vojákům, přišli k svému cisaři. „Nemůžem“, prej, „bojovat – veď nás jinám; kdyby to byla vopravdu vojna! ale tohle – jako kyselo krájet. Tady bojovat nemůžem!“ Cisař tarakánskej se dožral, rozkázal vojákům po celým cisařství jít, rozbořit vesnice, domy, vobilí páliť, dobytek biť. „Neposlechnete-li mýho rozkazu – všechny vás nechám popravít.“

Vojáci dostali strach, začali domy, vobili páliť, dobytek biť. Hloupí se ale přeci nebráněj, jen mračeť. Mračeť‘ báby, mračí malá chasa.

„Proč, prej, nám ubližujete? Proč majetek daremně kazíte. Jes’li potřebujete, tak rači si vemte.“

Nekalo se událo vojákům. Netáhli dál, a všechno vojsko se rozberklo.

XII.

Starej ďábel vodtáh – nedostal Ivana s vojáky.

Přeměnil se na čistýho pána a přijel do cisařství Ivanova, chtěl ho tak jako Tarasa utasit penězi.

„Já“, prej, „chci vám dobrodini prokázat, umu-rozumu naučit. Vystavím si u vás dům a zavedu vobchod.“

„No co“, prej, „zůstaň si. Přenocoval čistej pán a ráno šel na rynek, přines velkej měšec zlata, arch papíru a poudá: „Ste tu všichni živi jako prasata, chci vás naučit, jak bejt živ. Staute mně polle toho'le plánu, pracujte, já budu rozkazovat a platit dukáty.“ Ukázal jim zlato. Hloupí se podivili: mezi nima peníze zavedený nebyly, – jeden druhýmu věc za věc dávali nebo vodpracovávali. Podivili se zlatu, „hezký“, prej „čamerdy“.

Prodávali pánoj za zlatáčky všeliký věci a práce všelijaký ďáli. Vypouštěl starej ďábel jako u Tarasa zlato. Zaradoval se, myslí si: Věc se mně podařila, zkazím tejdě hloupýho jako Tarasa a koupím i s vokružím. Ale ,dyž hloupí zbyčili dost dukátů, dali ženskejm vokolo kerku, holky do vlasů zapletly; i chasa už venku s dukátkama se párat začala: všichni hromadu měli a už nebrali. Ale u pana Čistýho eště stauba dotážená, ani vobili a dobytka na rok zásoba nebyla. Rozhlašuje, aby šli k němu pracovat, vozili vobili a vodili dobytek, za všechny věci i práci že dá ukrutně mnoho.

Nikdo nejde na práci a nenesou nic, Jen něhdy kluk nebo dŭče přiběhne, vajičko za dukát dává, ale jináč žánnej; ani už nemá co jít. Měl hlad, chodil po vsi kupovat si na voběd, přišel do jenny živnosti, dává dukát za slepici, hospodyně nechce prodat, „Já“, prej, „děti nemám, nemá se s tím hdo párat, a už jako tak tři pro vzácnost sem si vzala.“ Táh k jennomu hospodáři pro chleba, ani hospodář nechtěl peníze: „Nepotřebuju. Chceš-li“, prej, Kristovým ‚menem, řekni si, dám hospodyně ukrojit“. Vyplil se zrouna ďábel, zábodal vod hospodáře. Jak pak vzít ‚menem Kristovým, ‚dyž pro něj i ‚meno to slyšet, je hůř než kulla do kerku. Tak ani chleba nedostal. Všichni maj dost: kam starej ďábel přijde, žánnej nic neprodá – všichni rozprávěj: „Něco jinýho přines, příd

pracovat, nebo vem Kristovým ,menem.“ Ale ďábel nemá nic než peníze, pracovat nechce a ,menem Kristovým nemůže přijmout. Dožral se.

„Co pak, prej, eště chcete, dyž vám dávám peníze. Za zlato všecko koupíte a každýho dělníka najmete“.

Neposlouchaj ho hloupí. „Ne, prej nepotřebujem, co pak mý s penězi?“

Šel ležet bez večere.

Doneslo se to taky hloupýmu Ivanovi. Přišli k němu: „Co máme dělat?“ Vobjevil se u nás nákej pan Čistej, – rád dobře jí a pije, hezky se voblíká, ale pracovat nechce, ani nechodí po prosbě ,menem Kristovým, jen zlatý knoflíky všem dává. Dávali mu nejdřiu všeho, dokad neměli dost, ale tejdě už nedávaj. Co máme s ním dělat? Aby neumřel hladem!“

Ivan vyslech. „No co“, prej. „Jíst mu potřá dát. Ať po žiunostech jako pastucha chodí.“

Co dělat, chodil starej ďábel po žiunostech. Došla řada i na dvůr Ivanů. Přišel k vobědu, ale u Ivana nemá voběd chystávala. Napalovali ji často, co byli línější. Nepracovali a přišli dřiu k vobědu, všechnu kaši slupli. Nemá vychytrala po hlomouzech na rukouch poznávat; hdo má hlomouzy na rukouch, toho nechá u stolu, hdo né, tomu zbytky. Starej ďábel za stůl vlez, ale nemá chytla ho za ruce, koukla se, – hlomouzy žánný, ruce čistý, hladký, a nehty dlouhý. Zamečela a vytáhla ho ze zástola.

A žena Ivanova na něj: „nezpírej se, pane Čistej, naše švakrová bez mozoulů za stůl nepouští. Počkej, lidi pojedí, pak dojez, co zbude.“

Starej ďábel se urazil, že ho u cisaře s prasaty chtěj kermit, poudá Ivanoj: „Hlupáckej zákon máš v cisařství, aby všichni lidé rukama pracovali. To ,ste z hlouposti vyzkoumali. Co pak jen rukama lidi pracujou? Čím myslíš, že učený lidi dělaj?“

Ivan: „Kde pak mý hloupí můžem vědět, mý všechno máme zvyk, rukama a řbetem.“

Protože ,ste hlupáci. Ale já, prej, naučím vás, jak hlavou pracovat, uvidíte, že to je těžší než rukama.“

Podivil se Ivan: „No – darmo nás hlupáky nemenujou!“

Starej ďábel: „Ale neni, prej, lehký, hlavou pracovat. Vý tuhle mně nechcete dát jíst, protože nemám na rukou mozoule, ale to nevíte, že hlavou je stokrát těžší dělat. Něhdy i hlava praská.“

Ivan přemejšlel. „Proč pak, člověče dobrej, tak se mučíš? Jak pak lehký, dyž hlava praská? Měl bys rač lehkou práci dělat, rukama a řbetem.“

Ale ďábel na to: Proto se tak trápím, že je mně vás hlupáků líto.

Dybych se netrápil, věčně věků byste hloupí vstali. Ale já hlavou pracoval, tejdě neučím i vás.

Ivan se divil. „Nauč“, prej, „něhdy ruce se udřou, tak se může pak hlavou.“

Ďábel připověděl, že naučí. Ivan voznámil po celým cisařství, že přišel pan Čistej a bude všechny učit, jak hlavou pracovat, a že hlavou se může pracovat lepší než rukama, aby se přišli učit.

Postavili palandu vysokou, na ni schody a na verchu kazatelnici. Ivan tam zaved pána, aby mu byl na vočích.

Pán vylez na palandu a začal vodtamtuď kázat. Hloupí se schromáždili na koukáni. Mysleli, že pán bude na něčem vokazovat, jak bez rukou hlavou pracovat. Ale starej ďábel jen hubou učil, jak člověk může bejt bez práce žiu.

Nic neschopili. Pokoukali, pokoukali a rozešli se po svých řízeních.

Stál starej ďábel na palandě deň, stál druhej, pořád řečil. Dostal hlad. Ale hloupejm ani nenapallo chleba na palandu mu donýst. Mysleli, jesli hlavou umí lepší než rukama pracovat, tak že si chleba hlavou udělá. Stál eště druhej deň starej ďábel na kazatelnici, pořád přednášel. Ale lidi přijdou, podívaj se, podívaj a rozejdou se. Ivan se schání: „No co, začal už pan Čistej hlavou pracovat?“

„Eště né, pořád krandá“.

Starej ďábel stál eště deň na kazatelnici a začal tynout – zamotal se a hlavou vo sloup uhodil.

Jeden hloupej to uhlídal, vyřídil Ivanově ženě a tá přiběhla k múžoj na pole.

„Podme, prej se kouknout: prej pán začíná pracovat hlavou.“ Ivan se podivil.

„No“, poudá. Votočil koně, šel k palandě. Stoup si k palandě, ale starej ďábel už docela hladem voškváb, začal se motat, hlavou vo sloupy dercat. Jak Ivan přistoup, ďábel kobert, zváh se a zaramploval po schodech, hlavou všechny stupně spočítal.

„No“, poudá Ivan, „neuhal pan Čistej, že někdy i hlava zapraští, to je horší než hlomouzy, po takovýle práci bakule na hlavě budou.“ Svalil se starej ďábel pod schody a kláp hlavou do země. Chtěl se Ivan jít podvat, mnoho-li toho nadál – najennou se rozšklebila zem, a starej ďábel se tam propad, jenom díra zůstala.

Poderbal se Ivan: „Heč ty“, prej, „mercho jenna! Tohlečky zas je von. Tervám táta tech, nákýho dobrýho outora.“

Ivan je žiu posovád a všichni lidi se hernou do jeho říše, i chlapi k němu přišli, a živí je. Hdo přide, a řekne: „Žiu nás“ – „No co“, prej, zůstaňte si, u nás je všeho hromadu.“ Jenže jeden obyčej maj' v jeho cisařství: hdo má hlomouzy na rukouch, – vlez za stůl, ale hdo né – tomu nedojedky.